

Sylabus przedmiotu

Przedmiot:	Teorie spiskowe jako fenomen kulturowy: analiza krytyczna
Kierunek:	Kognitywistyka, I stopień [6 sem], stacjonarny, ogólnoakademicki, rozpoczęty w: 2012
Tytuł lub szczegółowa nazwa przedmiotu:	Teorie spiskowe jako fenomen kulturowy: analiza krytyczna
Rok/Semestr:	I/1
Liczba godzin:	30,0
Nauczyciel:	Zdybel Lech, dr hab.
Forma zajęć:	konwersatorium
Rodzaj zaliczenia:	zaliczenie na ocenę
Punkty ECTS:	3,0
Godzinowe ekwiwalenty punktów ECTS (łącznie liczba godzin w semestrze):	10,0 Godziny kontaktowe z prowadzącym zajęcia realizowane w formie konsultacji 30,0 Godziny kontaktowe z prowadzącym zajęcia realizowane w formie zajęć dydaktycznych 10,0 Przygotowanie się studenta do zajęć dydaktycznych 15,0 Przygotowanie się studenta do zaliczeń i/lub egzaminów 25,0 Studiowanie przez studenta literatury przedmiotu
Poziom trudności:	podstawowy
Wstępne wymagania:	Student, deklarujący chęć uczestniczenia w zajęciach, powinien interesować się współczesną kulturą, zwłaszcza jej sferą polityczną. Wskazane jest (choć nie jest to wymóg bezwzględny), aby osoby biorące udział w zajęciach wykazywały też bliższe zainteresowanie metodami badawczymi szeroko rozumianych "nauk o kulturze" (antropologii kulturowej/antropologii społecznej, kulturoznawstwa itp.), socjologii, politologii, historii (metodologii historii), psychologii/psychologii społecznej, także teorii komunikacji i komunikowania się.
Metody dydaktyczne:	<ul style="list-style-type: none"> • klasyczna metoda problemowa • konsultacje • objaśnienie lub wyjaśnienie • wykład informacyjny • wykład konwersatoryjny • wykład problemowy
Zakres tematów:	Tematyka zajęć obejmuje dwa poziomy rozważań: poziom krytyczny oraz metakrytyczny. Na poziomie pierwszym studenci zapoznają się z najważniejszymi (oferowanymi w światowej literaturze przedmiotu) stanowiskami badawczymi (o naukowo-krytycznym charakterze) próbującymi wyjaśnić "naturę" teorii spiskowych - ich formy i rodzaje, historyczną ciągłość i dynamikę, sposoby artykułowania się, współczesny "rozkwit", kulturowe źródła, strukturę, logikę/metodologię, semantykę, społeczno-polityczne konsekwencje etc.). Na tym etapie rozważań nakreślona zostanie linia demarkacyjna między właściwie stricte naukowymi narracjami na temat teorii spiskowych a narracjami pseudonaukowymi (bezkrytycznymi, zideologizowanymi - najczęściej o charakterze paranaukowej publicystyki), których celem jest tylko dezawuowanie teorii spiskowych (ich ośmieszanie, odsyłanie w sferę irracjonalnych imaginacji, ideowa walka z nimi itp.). Poziom drugi obejmuje porównawczą analizę krytyczną naukowych narracji o teoriach spiskowych. Celem tej analizy jest przyjrzenie się poznawczym walorom naukowych badań nad teoriami spiskowymi - zorientowanie się, które z nich w sposób przekonujący oraz pod jakim względem przybliżają nas do zrozumienia złożonego fenomenu teorii spiskowych.
Forma oceniania:	<ul style="list-style-type: none"> • końcowe zaliczenie pisemne
Literatura:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lech Zdybel, Idea spisku i teorie spiskowe w świetle analiz krytycznych i badań historycznych, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2002, ss. 602. 2. Karl R. Popper, O źródłach wiedzy i niewiedzy, [oraz] Ku racjonalnej teorii tradycji, [w:] Karl R. Popper, Droga do wiedzy. Domysły i refutacje, przeł. S. Amsterdamski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999. 3. Piotr Witek, Spiskowa interpretacja dziejów jako narracyjna gra kulturowa, "Kultura i Historia" 2002, nr 2. 4. Franciszek Czech, Filmy jako teorie. Filmy Michaela Moore'a jako teorie spiskowe, [w:] Dekonstrukcja czy konstrukcja rzeczywistości? Dylematy społecznego zaangażowania, pod red. P. Plucińskiego i M. Korczyńskiego, Wydawnictwo Bogucki, Poznań 2006. 5. Nikodem Bończa-Tomaszewski, Dlaczego historycy powinni wierzyć w spiski? Teoria spisku w badaniach historycznych, "Frona" 1999 (zima), 17/18.

Dodatkowe informacje:

Integralnym celem wykładu jest zwrócenie uwagi na konieczność zdecydowanego wyjścia poza - dominujący (niestety) wśród polskich badaczy teorii spiskowych - paradygmat interpretacyjny, który a priori traktuje teorie spiskowe jako wyraz tzw. paranoidalnego stylu/wzoru przejawiającego się w jednostkowych i zbiorowych wyobrażeniach oraz politycznych enuncjacjach stowarzyszonych najczęściej z "praktykami prześladowczymi". Podczas zajęć ukazana zostanie archaiczność i anachroniczność tego paradygmatu (jego znikoma wartość poznawcza) w obliczu nowszych interpretacji oferowanych przez czołowych (zwłaszcza amerykańskich, francuskich, niemieckich) badaczy zjawiska zwanego zbiorczo "teoriami spiskowymi".